

Populații indigene în Europa:

- **Populația Sami** sau **Iaponă** trăiește în Suedia, Norvegia și Finlanda. Elementele caracteristice ale culturii lapone sunt: crescătoriile de reni (au dreptul la turmă de 300–500 de reni per cap de familie), poeme muzicale ritmice specifice numite *yoik*, transportul cu săniile trase de reni, o viață apropiată de natură. În trecut au dus mai mult o viață nomadă, fiind forțați ulterior să se stabilească. Pentru a veni în sprijinul păstrării moștenirii lingvistice, statele scandinave au introdus o serie de măsuri care sprijină sistemul educațional în limba maternă.

- **Inuiții (Kalaallit)** ocupă o părticică micuță a insulei Groenlanda, a cărei suprafață e acoperită trei sferturi cu gheață. Originea lor pe tărâmul gheții datează de acum 4.500 ani, când au sosit primele grupe de migratori care și-au stabilit aici așezămintele. Populația a fost convertită la Luteranism, dar de fapt religia lor este o îmbinare a creștinismului cu cosmologia inuită. În 1953 Groenlanda a devenit parte componentă a Regatului Danemarcei, însă limba oficială a rămas groenlandeza de vest, învățată în școli, utilizată în media, administrație, servicii religioase, literatură.

- **Celții** au reprezentat acum 2500 de ani o populație care se extindea peste o bună parte din Europa. Moștenitorii limbii și culturii celtice sunt: scoțienii și galezii în Marea Britanie, bretonii în Franța și irlandezii în Irlanda. Irlandeza a fost prima limbă autohtonă europeană care a dezvoltat o versiune scrisă în secolul VI a.d.. Bretonii s-au refugiat în nordul Franței de azi din Marea Britanie, ca urmare a invaziei anglo-saxone. Limba bretonă este vorbită de 400.000 și înțeleasă de 700.000 de oameni.

CENTRUL DE
RESURSE PENTRU
DIVERSITATE
ETNOCULTURALĂ

400305 Cluj, str. Țebei nr. 21
tel. +40 264 420477
e-mail: europa@edrc.osf.ro.

www.europa.edrc.ro

Program finantat de
Uniunea Europeana

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod
necesar poziția oficială a Uniunii Europene

Data publicării: noiembrie 2003

Diversitate Etnoculturală în Europa

Minoritățile naționale din România

Pe teritoriul României se găsesc 20 de grupuri etnice recunoscute ca minorități naționale.

Albanezii: pe teritoriul României trăiesc circa 10.000 de albanezi, localizați în special în sudul țării.

Armenii: cei aproximativ 1.800 de armeni sunt de confesiune catolică de rit oriental, majoritatea locuind în București și Constanța, o mică parte regăsindu-se în Transilvania. Limba armeană este limba oficială a serviciului religios, deși credincioșii nu o mai înțeleg. Ei au sosit în Transilvania începând cu secolul IX, formând colonii de comercianți.

Bulgarii: în România trăiesc 8.000 de bulgari, majoritatea în Banat: județul Timiș, Arad, comunități mai mici întâlnindu-se în București, Constanța și Tulcea. Limba vorbită de ei este bulgara. Din punct de vedere al confesiunii religioase bulgarii din Banat sunt catolici, iar cei din Oltenia, Muntenia și Dobrogea sunt ortodocși.

Cehii: pe teritoriul României întâlnim în jur de 4.000 de cehi, cea mai mare parte locuind în județul Caraș-Severin, comunități mai mici întâlnindu-se în Mehedinți, Timiș, Arad, Hunedoara. Limba vorbită este limba ceha, iar religia dominantă a comunității este cea catolică. Cehii și slovaci s-au stabilit pe teritoriul României începând cu secolul al XVII-lea, în special în regiunile muntoase din Banat și vestul Transilvaniei pentru a exploata resursele miniere din această regiune.

Croatii: se întâlnesc în județul Caraș-Severin și Timiș, numărul lor ridicându-se la aproximativ 6.800 de persoane. Croații din România vorbesc trei versiuni ale limbii croate: croații carașoveni vorbesc cea mai arhaică formă a limbii, grupul din Rekas are la bază un grai stokavian cu puternice influențe bănățene, iar în Checea se folosește pronunția kaikaviana. Croații sunt creștini catolici.

Evreii: numărul estimat al evreilor este în jur de 6.000, majoritatea se întâlnesc în București. Comunități mai mici găsim în județele Timiș, Cluj, Iași și Bihor. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, cei din nord-vestul țării, din teritoriul cedat Ungariei între 1940-1944, au fost victimele deportării. După 1945 a început un proces masiv de emigrare, comunitatea evreiască din România micșorându-se considerabil. Evreii din România sunt de religie iudaică, iar limba în care se oficiază serviciul religios este ebraica.

Germanii: astăzi formează o comunitate de 60.000 de persoane. Cele mai largi comunități le întâlnim în județele Timiș, Sibiu, Satu-Mare, Caraș-Severin, Brașov și Arad. Invitați să se stabilească în sudul și estul Transilvaniei de către regii Ungariei în secolele XII și XIII, au beneficiat de autonomie politică pe teritoriul Transilvaniei. Au fost promotorii vieții urbane și meșteșugurilor, oferind modele de organizare culturală și administrativă. Șvabii s-au stabilit în Banat și Crișana, fiind de confesiune catolică, spre deosebire de sașii predominanți în regiunea Brașovului și a Sibiului care sunt protestanți. Limba pe care o vorbesc e germana.

Grecii: sunt în jur de 6.500, majoritatea trăind în capitală și în orașe din sudul țării: Tulcea, Constanța, Brăila, Galați. Prezența grecilor pe teritoriul României poate fi datată din antichitate. Vorbitori ai limbii elene, grecii sunt din punct de vedere confesional creștini ortodocși. Coloniștii greci ce s-au stabilit în Țara Românească și Moldova în secolele XVIII-XIX au contribuit în special la dezvoltarea vieții culturale, fiind considerați promotorii spiritului modernității.

Italianii: conform statisticilor, comunitatea italiană numără 3.300 de persoane, însă cifrele reale se ridică la aproximativ 9.000. Este o minoritate în continuă creștere în special datorită investițiilor tot mai mari ale italienilor în mediul de afaceri românesc. Limba vorbită este italiana, iar religia este catolică.

Macedonenii: reprezintă mai puțin de 0,1% din populația României, cele mai largi comunități fiind întâlnite în principal în Dobrogea și București. Limba vorbită este macedoneană, religia fiind ortodoxă.

Maghiarii: formează cea mai mare grupare minoritară de pe teritoriul României după cea romă. Sunt în număr de aproximativ 1.400.000 de persoane. Marea majoritate a maghiarilor trăiesc în Transilvania, în județele din Secuime, precum și în Mureș, Cluj, Bihor, Satu-Mare. Maghiarii s-au stabilit în Transilvania în secolul IX, organizând acest teritoriu ca parte a Regatului Maghiar. Regatul maghiar a fost sub ocupație otomană, apoi Transilvania a fost înglobată în Imperiul Habsburgic la sfârșitul secolului al XVII-lea. Nobilimea maghiară din Transilvania a reprezentat timp de secole un grup politic dominant, contribuind la procesul de modernizare și la dezvoltare a culturii în acest spațiu. După primul război mondial, Transilvania a revenit României, minoritatea maghiară fiind semnificativă, peste 30% din totalul populației. Astăzi numărul maghiarilor este în continuă scădere, datorită plecării masive, în special a tinerilor, în Ungaria. În principal sunt catolici și protestanți, limba vorbită fiind maghiară.

Polonezii: se întâlnesc mai ales în Moldova, în județul Suceava. Numărul lor se ridică la aproximativ 3.700 de persoane. Religia predominantă este cea catolică, limba vorbită fiind poloneza.

Romii reprezintă din punct de vedere numeric cea mai mare minoritate din România, estimată la 1,5-2 milioane. Cu toate acestea, cifrele oficiale de la ultimul recensământ indică doar 500.000 de romi. Populația romă este distribuită relativ uniform pe teritoriul țării. Limba romani este vorbită de aproximativ 60% din populația romă. Sunt ortodocși, catolici și protestanți în funcție de religia dominantă din zona locuită. Romii din România constituie aproximativ 40 de grupuri diferite, printre care se numără și Căldărarii, Fierarii, Ursarii, Grăstarii (vânzătorii de cai) și Lăutarii.

Rușii-lipoveni: lipovenii în România sunt în număr de peste 35.000, minoritatea rusă ridicându-se și ea la circa 9.000 de persoane. Majoritatea trăiesc în comunități lângă Dunăre, în județele Tulcea, Constanța, Brăila, Galați și Ialomița. Slujbele religioase se țin și astăzi în limba slavonă, scrierea se face cu caractere slavone, folosindu-se calendarul iulian. În ceea ce privește limba, s-a păstrat rusa veche, în care au patruns unele cuvinte ucrainene și românești.

Rutenii: reprezintă 0,29% din populația României, trăind de-a lungul frontierei cu Ucraina, precum și în Dobrogea și Banat.

Sârbii: sunt în număr de peste 22.000, cele mai largi comunități întâlnindu-se în vestul țării, în județele Timiș și Caraș-Severin. Limba vorbită este sârba, iar religia ortodoxă.

Slovacii: în număr de aproximativ 17.000, se găsesc răspândiți în comunități din vestul și nord-vestul țării: județele Timiș, Arad și Bihor. Din punct de vedere religios, slovaci din România sunt catolici și luterani. Limba vorbită este slovacă.

Tătarii, sau mongolii de religie musulmană, trăiesc în marea lor majoritate în județul Constanța, numărul lor ridicându-se la aproximativ 24.000 de persoane. Limba vorbită este tătara.

Turcii: puțin mai numeroși ca tătarii (în jur de 29.000), sunt foarte asemănători cu comunitatea tătară prin distribuția lor în teritoriu - majoritatea întâlnindu-se în județul Constanța - precum și prin religia musulmană pe care o îmbrățișează. Limba vorbită este turca.

Ucrainenii: aflați într-un număr de peste 60.000 de persoane, ucrainenii și rutenii se întâlnesc în special în județul Maramureș, trăind de-a lungul frontierei cu Ucraina. Îi regăsim în comunități mai mici și în Dobrogea și Banat. Limba vorbită este ucrainiană, din punct de vedere religios cea mai mare parte fiind ortodocși. În nordul țării există și o comunitate ucrainiană de confesiune greco-catolică.

Ce categorii de minorități etnice trăiesc în Europa?

În Europa se regăsesc trei tipuri de minorități etnice:

- **Populațiile indigene** care se regăseau pe actualul teritoriu al Europei înainte de popularea acesteia prin succesive valuri migratoare.
- **Minoritățile naționale** sau istorice sunt grupuri etnice diferite de populația majoritară, rămase pe teritoriul ocupat de aceasta prin redefinirea granițelor - de exemplu bascii în Spania; maghiarii în România și Slovacia; sorbi în Germania; scoțienii în Marea Britanie; germanii în Alsacia și Lorena (Franța).
- **Imigranții** sunt grupuri care au decis să își părăsească țara de origine în principal din motive politice sau economice.

Câte limbi se vorbesc în Europa?

Comparativ cu alte părți ale lumii, precum Australia și Africa, unde numărul de limbi vorbite într-o țară este uneori de ordinul zecilor, statele europene se consideră monolingve, puține dintre ele fiind bilingve sau trilingve. Dacă numărăm limbile minorităților naționale sau regionale vorbite pe lângă limbile oficiale din Europa și țările candidate, ajungem la 50–60 de limbi.

Pentru o imagine completă a diversității lingvistice a Europei trebuie să luăm în considerare și cazurile, în special ale imigranților, care vorbesc mai mult de o singură limbă, utilizând limba oficială la școală sau în relațiile cu autoritățile, și alte limbi în medii informale. Deși nu există statistici care să indice din acest punct de vedere diversitatea europeană, la o numărare s-ar ajunge la o cifră de ordinul sutelor.

Se pierde identitatea grupurilor minoritare după aderarea la UE?

În mod tradițional Uniunea Europeană este asociată cu uniformitatea regulilor impuse, precum piața comună sau moneda unică. Provocarea pentru Uniunea Europeană constă în găsirea unui echilibru între uniformitatea regulilor economice și diversitatea pe care o presupune multitudinea de tradiții, culturi și grupuri etnice care trăiesc între granițele sale, diversitate care se va îmbogăți și mai mult după aderarea statelor candidate.

Integrarea în Uniunea Europeană nu presupune pierderea identității, înlocuirea identității etnice sau naționale cu cea europeană. Uniunea oferă un cadru comun care permite întâlnirea dintre culturi, dintre tradițiile popoarelor care sunt membre ale sale. Astfel devine un spațiu în care, prin interacțiunea diversității etnice, religioase, lingvistice se stimulează creativitatea și îmbogățirea reciprocă.

Care este minoritatea cea mai răspândită în Europa?

Minoritatea romă este o minoritate unică, aparte în Europa. Spre deosebire de alte grupuri etnice, romii nu au o țară de baștină și trăiesc răspândiți pe tot teritoriul Europei și al Asiei Centrale. Originile lor în Europa sunt învăluite în mister. În Europa sunt între 7 și 9 milioane de romi, 70% dintre aceștia în Europa Centrală și de Est. Pe continentul european, comunitățile cele mai semnificative de romi se întâlnesc în: România, Ungaria, Slovacia, Turcia, Bulgaria, Spania, Franța și Germania.

Romii au migrat în valuri în Europa între secolele IX–XIV. Numele sub care au fost cunoscuți pentru o lungă perioadă: țigan (română), tsigan (bulgară), ciganos (portugheză), tsiganes (franceză), zigeuner (germană), zingari (italiană), provine de la numele *Atsinganos* (însemnând „de neatins”), dat de greci unui grup sosit din Asia Mică și ai cărui membri aveau reputația de magicieni. Ei au fost pentru o lungă perioadă captivi în sclavie, fiind eliberați în cea de-a doua perioadă a secolului XIX. Inițial o parte din populație a fost nomadică, fiind însă forțată să se stabilească. Caracteristici culturale ale romilor: muzica, dansul, activitățile artistice în general. La fel ca și imigranții, reprezintă o minoritate puternic discriminată peste tot în Europa. Minoritatea romă se confruntă cu numeroase probleme legate de marginalizare, discriminare, sărăcie.

România are cea mai mare cifră de romi din Europa. România este și țara în care minoritatea romă este una dintre cele mai diverse, existând mai multe comunități – de exemplu căldărari, gabori, lingurari, băieși, ursari – care se deosebesc prin dialect, tradiții și ocupație.

